

KANSEN BENUTTEN MET DEELWEIDEGANG

Voor sommige melkveehouders is het lastig of zelfs niet mogelijk om alle koeien weidegang te bieden. Hier kan deelweidegang, oftewel ten minste een kwart van het rundvee weiden, een uitkomst bieden. Zo lever je ook een bijdrage aan weidegang én kun je daarvoor wellicht een premie op de melkprijs ontvangen.

Verschillende zuivelbedrijven bieden hun melkveehouders namelijk de optie van deelweidegang aan en keren daarvoor een deelweidegangpremie uit. Deelweidegang is ook een uitgelezen manier om je voor te bereiden op volledige weidegang.

Hoe je deelweidegang het beste invult verschilt per bedrijf. Deze korte handleiding helpt jou als melkveehouder om de juiste keuzes te maken.

Per diergroep zetten we de voor- en nadelen van het weiden op een rij en geven advies hoe je weidegang praktisch en overzichtelijk invult.

DE JUISTE AFWEGING PER DIERGROEP

De eerste stap is kiezen welke groep(en) dieren je gaat weiden zodanig dat je voor jouw bedrijfssituatie het meest profiteert van de voordelen van weidegang en het minst last heb van de mogelijke nadelen.

Ga je nou juist je oudmelkse koeien weiden, of de droge koeien, de oudere pinken, de kalveren? Wat het beste past hangt onder meer af van de verkaveling van je bedrijf, beschikbare arbeid en je visie op het houden van melkkoeien.

VOORDELEN WEIDEGANG

- Benutten vers gras met hoge voederwaarde
- Beweging goed voor skelet- en spierontwikkeling
- Zon geeft extra vitamine D
- Reductie kosten voederwinning en mest uitrijden

WEIDEGANG AANDACHTSPUNTEN

- Weiden droge koeien en jonge kalveren vraagt meer aandacht en weidevakmanschap
- Beweidingsverliezen gras
- Investerings in kavelpaden, afrastering, poorten, waterbakken etc. in de wei

1

OUDMELKSE KOEIEN WEIDEN

Afweging

Het weiden van koeien in de tweede helft van de lactatie biedt veel voordelen. De dieren zijn al geïnsemineerd en kunnen uitstekend melk geven van een hoog aandeel vers gras in het rantsoen. Door de samenstelling van het verse gras, met hoger VEM en eiwit dan kuilgras, valt te besparen op (eiwit)krachtvoer. De kans op vervetting is bovendien kleiner.

Met deze diergroep kom je vaak makkelijk aan de minimumvereiste van deelweidegang: het weiden van 25% van het aanwezige rundvee.

Winst uit weiden

Voordelen

Nadelen

Weidevakmanschap

Makkelijk

Moeilijk

Randvoorwaarden

Kavel

- Per 6 tot 10 melkkoeien heb je één hectare weidepercelen nodig
- Je hebt een huiskavel die vanuit de stal bereikbaar is

Inzet

- Je hebt de mogelijkheid om één deel van de melkkoeien te weiden terwijl het andere deel op stal blijft: ofwel door twee aparte groepen te houden ofwel met een weideselectiepoort

Bijvoeding

- Je hebt de mogelijkheid om de bijvoeding op stal aanpassen aan het grasaanbod in de wei

Aandeel van deze groep in de veestapel

Koeien langer dan 3 maanden in lactatie:

- Vormen op een gemiddeld bedrijf 30-40% van de veestapel inclusief jongvee
  - Bij een korte tussenkalftijd (365 dagen) en hoog vervangingspercentage: 30%
  - Bij een langere tussenkalftijd en laag vervangingspercentage: 40%
- Is de jongveeopfok uitbesteed? Dan vormt deze groep 50 – 75% van de veestapel op bedrijf

Hoe weiden

Vanaf het moment dat het gras begint te groeien in het voorjaar, en de draagkracht van de percelen het toelaat, tot diep in het najaar kun je de oudmelkse koeien uitstekend weiden. Vroeg in het voorjaar starten is het makkelijkst: het weidegras is dan smakelijk en heeft veel energie en eiwit. Je begint met een paar uur weiden per dag en voert dit geleidelijk op. Is het in de zomer droog of wordt het door bloei in het gras lastig vers gras aan te bieden, dan is het mogelijk de koeien een paar weken op stal te houden om je percelen schoon te maaien. Staat er weer schoon gras, dan start je weer en kun je doorweiden tot in het najaar.

Je kunt kiezen voor omweiden, een beweidingssysteem waarbij de koeien dagelijks een nieuw perceel krijgen aangeboden.

Roterend standweiden is echter eenvoudiger en geeft de minste hoofdbreken qua planning. Dit noemen we ook wel 'Nieuw Nederlands Weiden' en is populair onder bedrijven die automatisch melken. Het werkt ook goed met een traditioneel melksysteem.

Pas de bijvoeding op stal aan op het grasaanbod in de wei zodat koeien de wei goed kaal vreten. Als je in het rantsoen acht kilo gegraasd gras wilt laten opnemen moet je bij een grasgroei van 50 kg droge stof per dag voor iedere zes koeien een hectare gras in de rotatie beschikbaar stellen.

2

DROGE KOEIEN WEIDEN

Afweging

Voor droge koeien is de beweging die ze bij weidegang krijgen gunstig, omdat de kans op leververvetting afneemt. Verder zijn het comfort van de weide en de schone omgeving goed voor droge koeien.

Daar staat tegenover dat je minder controle hebt over voeropname en -samenstelling dan wanneer je ze in de stal houdt. Ook is de kans op melkziekte en zuchtvorming groter door een calcium- en kaliumoverschot. Kortom, droge koeien weiden kan, maar het is niet zo eenvoudig als jongvee weiden. Het is een optie om de droge koeien de eerste vier weken van de droogstand te weiden en de laatste twee weken voor kalven binnen te houden met een uitgekiend droogstandsrantsoen.

Winst uit weiden

Voordelen

Nadelen

Weidevakmanschap

Makkelijk

Moeilijk

Randvoorwaarden

Kavel

- Je hebt 5 tot 6 hectare per 20 droge koeien nodig
- Zorg dat je goede weidepercelen beschikbaar hebt, en zorg voor een uitgebalanceerde bemesting
- Je hebt een perceel dicht bij huis nodig voor de dieren die binnen 14 dagen afkalven

Inzet

- Neem dagelijks de tijd om de pensvulling en het conditieverloop in de gaten te houden

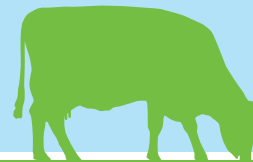
Bijvoeding

- Je dient de mogelijkheid te hebben om mais, hooi of krachtvoer bij te voeren

Aandeel van deze groep in de veestapel

- Droge koeien maken maximaal 12% uit van de veestapel; bij een lange tussenkalftijd en groot aandeel jongvee is het lager
- Is de jongveeopfok uitbesteed, dan kan het aandeel oplopen tot 20%

Hoe weiden

Weid je droge koeien op percelen die niet bemest zijn met drijfmest. Dat kan bij voldoende draagkracht van de percelen vanaf het voorjaar. Schaar in bij een wat zwaardere snede met meer structuur: 1700 tot 2000 kg droge stof en weid ze wekelijks om. Standweiden is ook goed mogelijk. In beide gevallen heeft bijvoeren de voorkeur.

Voorbeeld:

- Bij 20 droge koeien die 10-12 kg droge stof per dag opnemen is de opname 200-240 kg droge stof per dag
- Reken met 20% verliezen: er moet dan 240-288 kg droge stof aanwezig zijn in de wei
- Als je kiest voor zevendaags omweiden heb je dus een perceel nodig met 1680-1960 kg droge stof

- Als je inschaart bij 2000 kg droge stof heb je dus enkel zeven dagen 0,84-1 hectare nodig voor je 20 droge koeien

Bemest percelen, vanwege het hoge kali gehalte, niet met drijfmest maar uitsluitend met kunstmest. Huisvest de koeien vanaf 14 dagen vóór afkalven dicht bij huis en voer dan in elk geval bij met maïs, hooi en krachtvoer. Geef drachtige vaarzen vanaf vier weken voor het kalven dit regime.

3

JONGVEE WEIDEN

Afweging

Het weiden van éénjarig jongvee, vanaf inseminatie tot vier weken voor afkalven, is op veel bedrijven de eenvoudigste manier om deelweidegang in te vullen. Dieren in deze leeftijd vragen de minste aandacht en kunnen goed met weidegras uit de voeten.

Echter, met deze diergroep kom je meestal niet aan de minimumvereiste dat 25% van het aanwezige rundvee geweid moet worden. Je moet dus kiezen welke diergroep je nog meer wilt weiden. Het jongvee vanaf negen maanden tot aan insemineren komt dan in aanmerking. Deze groep kan, net als het oudere jongvee, prima groeien op weidegras en vraagt niet veel aandacht. Voor jongvee dat geïnsemineerd moeten worden is het vaak praktisch om deze tijdelijk op stal te huisvesten. Het gebruik van een pinkenstier is een alternatief om arbeid te besparen. Het onverwachte gedrag van de stier is wel een risico waar je dan rekening mee moet houden.

Kalveren vanaf drie maanden weiden is mogelijk, maar het is een kwetsbare groep die aandacht vraagt. Daarom is het advies voor startende weiders in ieder geval de kalveren pas vanaf vijf maanden te gaan weiden. Ook bij kalveren vanaf vijf maanden blijft het noodzakelijk de dieren goed in de gaten te houden en de bijvoeding af te stemmen op het grasaanbod. Lukt dit minder goed en groeien ze daardoor 750 gram in plaats van een kilogram per dag, dan kalven ze als vaars anderhalve maand later af of geven in de eerste lactatie minder melk.

Leeftijd: ouder dan negen maanden

Winst uit weiden

Voordelen

Nadelen

Weidevakmanschap

Makkelijk

Moeilijk

Leeftijd: vijf tot negen maanden

Winst uit weiden

Voordelen

Nadelen

Weidevakmanschap

Makkelijk

Moeilijk

Hoe weiden

Jongvee ouder dan negen maanden

Jongvee ouder dan negen maanden kun je het best gaan weiden als er etgroen beschikbaar is, dus als de eerste snede is gemaaid. In verband met wormbesmettingen is het van belang om ze niet langer dan twee weken op hetzelfde perceel te weiden. Hebben ze als kalf al in de wei gelopen, dan is standweiden mogelijk, of ook weiden achter de koeien aan. Ze hebben dan immers al weerstand opgebouwd.

Reken bij zevendaags omweiden één hectare per 25 tot 30 dieren. Die kunnen dan vlot negen kg droge stof uit gras opnemen. Inscharen doe je bij een ruime weidesnede: 1600 tot 2000 kg droge stof.

De mineralenvoorziening kun je aanvullen met een mineralenemmer of door de dieren een mineralenbolus te geven. Let op dat de dieren al niet met een mineralentekort de weide in gaan. Dat komt vaker voor dan gedacht, met name wanneer de mineralenvoorziening op stal te weinig aandacht heeft. Zijn de dieren weer binnen, dan kun je met een bloedtest nagaan of aanvullen van tekorten met een vitaminen-mineralenmengsel of kernbrok nodig is.

Na 1 oktober kun je nog wel jongvee ouder dan negen maanden weiden, maar de grasgroei neemt geleidelijk af. Let dus wel op dat er voldoende aanbod is van goed gras.

Randvoorwaarden

Kavel

- Jongvee ouder dan negen maanden : per 25-30 dieren heb je 6 hectare nodig. Dit mag een veldkavel verder van huis zijn.
- Kalveren tot negen maanden: per 25-30 kaveren heb je 3 hectare nodig.
- Het is belangrijk dat deze percelen dicht bij huis en goed in het zicht liggen

Inzet

- Jongvee weiden ouder dan 9 maanden is relatief eenvoudig
- Kalveren jonger dan 9 maanden weiden vraagt veel aandacht en vakmanschap

Bijvoeding

- Mineralenemmer of bolus (*optioneel*)
- Kalver- en jongveebrok

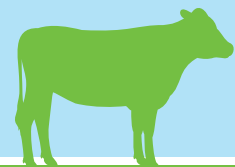

Aandeel van deze groep in de veestapel

Dit verschilt per bedrijf. Ter indicatie, cijfers van een gemiddeld melkveebedrijf:

Jongveegroepen:

- Kalveren van 5 tot 9 maanden: 7 tot 11% van de veestapel
- Jongvee van 9 tot 12 maanden: 4 tot 6% van de veestapel
- Jongvee van 12 tot 15 maanden: 4 tot 6% van de veestapel
- Jongvee ouder dan 15 maanden: 10 tot 17% van de veestapel

Jongvee van vijf tot negen maanden

Deze dieren hebben nog geen weerstand opgebouwd. Weid ze daarom uitsluitend op schone percelen: gras waar geen dierlijke mest op is gebracht en waar nog geen ander vee heeft gelopen. Geef de dieren elke 14 dagen een nieuw perceel. Bij deze groep gaat het om het leren weiden, een goede groei en weerstand opbouwen tegen longwormen en maagdarmwormen. Zie het kader 'ontwormingsstrategie.'

Reken per 25-30 kalveren één hectare voor 14 dagen om de dieren vier kg droge stof gras per dag te laten opnemen. Schaar in bij een vuist en duim hoog gras (1200 tot 1700 kg droge stof).

Om elke 14 dagen een vers perceel beschikbaar te hebben, is het belangrijk om tijdig je percelen te maaien, zodat je drie à vier weken na het maaien weer een verse weidesnede beschikbaar hebt voor het jongvee. Bemest percelen niet met drijfmest maar met kunstmest. Geef de kalveren dagelijks minimaal één kg kalver- of jongveebrok met een geschikte energiebron en bestendig eiwit en let op dat ze doorgroeien.

Kalveren moet je uiterlijk 1 september weer naar binnen halen, omdat de groei van kalveren op najaarsgras kan tegenvallen.

STRATEGIE TEGEN LEVERBOT, ZOMERWRANG EN WORMEN

Maagdarmwormen en longwormen

Het afweersysteem van jonge dieren doet in de weide ervaring op met wormbesmettingen. Voor het voorkomen van maagdarmwormen is 'schone' beweiding de sleutel. Toch is het van belang dat de dieren enige besmetting tegenkomen om het afweersysteem aan het werk te zetten om weerstand op te bouwen. Die weerstand hebben ze dan voor de rest van hun leven.

Aandachtspunt voor startende weiders is dat de dieren in het eerste jaar nog amper wormbesmetting tegenkomen, omdat er geen eitjes en larven van maagdarmwormen in het weiland aanwezig zijn. In het eerste jaar hoef je dus in veel gevallen minder rekening te houden met maagdarmwormen en kun je je aanpak om je dieren weerstand te laten bouwen pas starten in het tweede jaar. Dat geldt vaak ook voor longworm, echter als op percelen van burens wel eerder geweid werd is een besmetting van de eigen percelen met longworm niet uitgesloten.

Voor longwormen kun je de dieren vooraf enten, of pas enten zodra de eerste verschijnselen van hoesten (bijvoorbeeld als je de dieren opjaagt) zich voordoen. Een startende weider moet hier dus in het tweede en derde jaar alerter op zijn dan in het eerste jaar van weiden.

De aanpak van longworm- en maagdarmworminfecties bestaat uit graslandmanagement in combinatie met een goede ontwormingsstrategie.

Meer informatie:

Voor meer informatie over een efficiënte wormbestrijding verwijzen we naar je eigen dierenarts en de informatie van de wormsleutel van de GD en de Faculteit Diergeneeskunde (www.gddiergezondheid.nl/wormsleutel).

Leverbot

Voor leverbot geldt het algemene advies om na half augustus niet meer met (jong)vee op leverbotgevaarlijke percelen te komen. Een leverbotinfectie treedt vooral op in gebieden met een hoge grondwaterstand. Tankmelkonderzoek is een laagdrempelige manier om erachter te komen of een leverbotinfectie speelt bij je melkgevende koeien. Als blijkt dat je bedrijf besmet is, kun je gericht en tijdig de juiste maatregelen nemen en eventueel een behandeling starten. Op bedrijven waar geregeld leverbotinfecties voorkomen, kunnen risicovolle percelen in kaart worden gebracht via leverbotkartering. De aanwezigheid (en hoeveelheid) leverbotlakken wordt dan in kaart gebracht.

Meer informatie:

www.gddiergezondheid.nl/diergezondheid/dierziekten/leverbot

Zomerwrang

Let bij droge koeien en jongvee op zandgronden, in bosrijke gebieden of in de buurt van struikgewas op de zomerwrang. De vlieg die dit veroorzaakt is voornamelijk actief van juni tot en met september en het liefst bij warm en vochtig weer en weinig wind. Vliegenbestrijding kan met oormerken. Voor een goede bescherming moeten er steeds twee oormerken per dier aangebracht worden. Het beste moment om dit te doen is midden juni. Op die manier zijn de dieren voor de rest van het weideseizoen beschermd.

Meer informatie:

Neem voor meer informatie contact op met je dierenarts.

889
3467

889
3376

Meer informatie
www.stichtingweidegang.nl

Mede mogelijk gemaakt door:

ZuivelNL
KETENORGANISATIE VAN DE ZUIVELSECTOR